

Wereldburgerschap op de basisschool

De wereld is groter dan het klaslokaal. Maatschappelijke vraagstukken, zoals klimaatverandering en migratie, spelen op alle niveaus: zelfs al op school maar ook elders in de wereld. Ze vragen om mondiale oplossingen. Burgerschap is al een wettelijke taak binnen het onderwijs sinds 2006. Met wereldburgerschap ga je nog een stap verder. Wij helpen je op weg.

Je bent een wereldburger, wat bedoelen we daarmee?

- Je bent je bewust van wie je bent of wilt worden en je staat open voor anderen.
- Je voelt je betrokken bij de wereld om je heen, ver weg en dichtbij.
- Je realiseert je dat wat je doet, effect heeft op de rest van de wereld.
- Je zet je in voor een vreedzame, rechtvaardige en duurzame internationale samenleving, waarin iedereen meetelt.

Waarom wereldburgerschap op de basisschool?

Bij internationalisering op de basisschool ligt het accent op samen met de leerlingen over de grenzen heen kijken. Wereldburgerschapsvorming helpt daarbovenop kinderen te beseffen dat ze verbonden zijn met de rest van de wereld en er een actieve rol in kunnen spelen. Je voegt een brede kijk op de wereld toe aan je burgerschapsonderwijs,

waarbij je steeds het verband legt met het dagelijks leven van je leerlingen.

Als je met wereldburgerschap aan de slag gaat, bied je kinderen de basis om zelfverzekerd in de wereld te staan en een positieve bijdrage aan onze samenleving te leveren.

De werelden van Leiden, Nederland en daarbuiten raken steeds meer met elkaar verbonden. Op de Zijlwijschool bereiden wij onze leerlingen actief en bewust voor op een internationale toekomst. Die vraagt niet alleen om goede cijfers voor rekenen en taal, maar ook om specifieke vaardigheden. Die kun je het beste al jong leren in de praktijk.

**Jan Westerbeek, directeur
Zijlwijschool, Leiden**

Hoe kun je aan de slag gaan met wereldburgerschap?

Wereldburgerschap kun je op vele manieren aanpakken. Denk in ieder geval aan de volgende vuistregels:

- Begin klein.
- Zorg dat het geen 'extraatje' wordt, maar een duurzaam onderdeel van je schoolbeleid en curriculum.

Werk met je leerlingen aan:

Interculturele competenties

De kennis, vaardigheden, reflectie en houding die nodig zijn in de omgang met mensen van andere (talige en culturele) achtergronden.

Persoonlijke ontwikkeling

Persoonlijke eigenschappen die nodig zijn en versterkt worden in interculturele en internationale contexten. Help je leerlingen bijvoorbeeld zelfredzaam, flexibel en verantwoordelijk te zijn.

Oriëntatie op de maatschappij en de wereld

- Kennis opdoen van wereldburgerschapsthema's zoals kinderrechten en duurzaamheid
- Kennis opdoen van internationale organisaties zoals de Europese Unie en de Verenigde Naties en hun doelstellingen, zoals de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)
- Leren kritisch te kijken naar jezelf en naar hoe je anderen ziet

Op de volgende pagina vind je een overzicht van mogelijke activiteiten om met wereldburgerschap aan de slag te gaan.

Vul de internationaliseringsmeter in

Internationalisering en wereldburgerschap: waar staat je school nu? Hoe verder? Ontvang advies.

Leg je ambities vast in je beleidsplan

Formuleer je visie en doelen op het gebied van internationalisering en wereldburgerschap. Hoe wil je deze bereiken?

Vroeg vreemdetalenonderwijs (vvtto)

Geef vanaf groep 1 les in een moderne vreemde taal, bijvoorbeeld Engels, Duits of Frans, en leer hiermee de burens kennen.

Docentenmobiliteit

Via Erasmus+ kun je scholing volgen en kennis en ervaring opdoen in het buitenland.

Digitale uitwisseling

Ontdek andere culturen: werk online samen met een partnerschool in het buitenland via eTwinning.

Creëer draagvlak

Zorg voor voldoende enthousiasme en steun van schoolbestuur, team en leerlingen: laat iedereen meedoen.

Thema's en competenties

Gebruik een raamwerk zoals de Canon voor Wereldburgerschap van NCDO. Aan welke competenties ga je werken?

Informeer jezelf

Wij helpen je om meer te leren over wereldburgerschap, geschikte (les)activiteiten en de competenties waaraan je samen werkt.

Verankering van wereldburgerschap

Zorg dat wereldburgerschap een integraal onderdeel wordt van je curriculum.

Content and Language Integrated Learning (CLIL)

Combineer taal, inhoud, cognitie en cultuur: geef zaakvakken in een moderne vreemde taal.

Leerlingenmobiliteit

Neem enkele leerlingen mee naar hun leeftijdsgenoten in het buitenland en deel jullie ervaringen op school.

Internationalisation at home

Gebruik de culturele diversiteit en meertaligheid in de klas tijdens de les en in samenwerkingsprojecten met andere scholen.

Internationaliserend onderwijsprogramma

Ontwikkel of gebruik een bestaand programma met een internationale dimensie.

Gebruik geschikte materialen

Ontwikkel of schaf materialen aan met wereldburgerschapsthema's. Let hierbij op meertaligheid, emancipatie en gender- en culturele diversiteit.

Wereldburgerschap

Wat, waar, hoe

Wat bieden wij op het gebied van wereldburgerschap?

Waar vind je informatie?

Hoe doen andere scholen het?

Hoe ver is je school al?

Ontdek het op [internationaliseringsmeter](#).

Volg onze gratis webinars

- Starten met internationalisering op de basisschool
- Starten met vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto)
- Wereldburgerschap op de basisschool
- Meertaligheid
- Content and Language Integrated Learning (CLIL)

Kijk hiervoor op [www.nuffic.nl/agenda](#).

Tips & Tricks

Basisscholen uit heel Nederland delen hun ervaringen met wereldburgerschap en geven je advies in onze Tips & Tricks-artikelen op Nuffic Actueel: [www.nuffic.nl/actueel](#).

Subsidies

- Subsidie voor mobiliteitsprojecten
- Subsidie om te beginnen met vvto
- Subsidie om een internationaal onderwijsprogramma te starten of verder uit te werken

Kijk voor meer informatie op [www.nuffic.nl/onderwerpen/beurzen-en-subsidies](#).

Global Citizenship at home

Wij werken met het Primary Years Programme (PYP), dat doorspekt is met wereldburgerschap. We leren onze kinderen onder meer onderzoekend, goed geïnformeerd, zorgzaam en *open-minded* te zijn, zonder vooroordelen. We hebben bijvoorbeeld meegedaan aan een uitwisselingsproject tussen heel diverse scholen in Den Haag. Hierdoor krijg je meer begrip en respect voor elkaars cultuur. De kinderen bleven bevriend met elkaar. We hebben als 100% multiculturele school ook digitale video-uitwisselingen met de weinig gemengde Archipelschool gehouden: een mooi voorbeeld van wereldburgerschap zonder de grens over te gaan.

**Marleen de Kleijn, directeur
OBS Het Startpunt, Den Haag**

Werken aan wereldburgerschap:

thema's, competenties en lesideeën

De Canon voor Wereldburgerschap

Het NCDO heeft een Canon voor Wereldburgerschap ontwikkeld, gebaseerd op acht thema's:

- Diversiteit
- Identiteit
- Mensenrechten
- Duurzame ontwikkeling
- Globalisering
- Verdeling
- Vrede en conflict
- Mondiale betrokkenheid

Competenties

Met wereldburgerschap werk je met je leerlingen aan kennis, vaardigheden, houding en reflectie. Op elk van deze vier vlakken heeft het NCDO competenties geformuleerd.

Op onze website lichten we de thema's en de competenties toe. Kijk hiervoor op www.nuffic.nl/onderwerpen/wereldburgerschap/themas-werelddoelen-en-lesideeen

Op zoek naar lesideeën?

Op de volgende bladzijden vind je een aantal voorbeelden van wat je in de praktijk kunt doen met wereldburgerschap.

Wil je nog meer? Ga dan naar: www.nuffic.nl/onderwerpen/wereldburgerschap/lesideeen-wereldburgerschap-op-de-basisschool. Hier vind je lesideeën voor de onder-, midden- en bovenbouw.

De acht thema's van de Canon voor Wereldburgerschap zijn opgenomen in ons schoolplan en we gebruiken ze in de themaweken. Eén is Identiteit: wat maakt mij of de ander bijzonder? Of juist niet? Of Diversiteit: welke verschillen zijn er in de wereld? Hoe kan ik daarmee omgaan? Dat is een aspect van het Positive Behavior Support programma (PBS) waar wij mee werken. Je helpt de sociaal-emotionele competenties van de kinderen te ontwikkelen op een positieve manier.

Paul Groot, directeur
De Enschedese
Schoolvereniging

Lesidee 1: Diversiteit

Denk aan de verscheidenheid aan:

- culturen, talen, religies, bouwstijlen, kunst, rituelen en samenlevingsvormen
- klimaten, landschappen, dieren en planten

Culturele diversiteit

Tijdens een uitwisseling ervaren kinderen hoe het is om in een ander land te zijn, met een andere taal en cultuur, in een gastgezin, zonder je vader en moeder... Je ziet hoe ze zich aanpassen, dat zijn de krenten in de pap.

Henk Frenken, directeur
Openbare Jenaplanschool
De Dukdalf

Aan de slag met biodiversiteit

Ieder mens is anders. Bloemen, planten en dieren ook. En de omgeving waarin ze leven. Die verscheidenheid aan alles wat leeft, noemen we biodiversiteit.

Onderbouw

Gebruik foto's, filmpjes en iconen om met de klas te praten over de emoties van dieren en de relatie die mensen uit verschillende culturen met dieren hebben.

Middenbouw

Onderzoek met de leerlingen de bloemen en planten in hun omgeving. Wat groeit er hier en in andere landen langs de weg?

Bovenbouw

Onderzoek samen hoe dieren zich aanpassen aan hun omgeving op verschillende plekken in de wereld. Laat je leerlingen dieren tekenen en ze in foto's van de natuurlijke omgeving van de dieren plakken.

Lesidee 2: Duurzaamheid

Duurzaamheid is een breed begrip. Je kunt bijvoorbeeld duurzaam bouwen, eten en spelen. Als iets duurzaam is, is het goed voor het milieu. Je zorgt daarmee goed voor mensen, dieren en planten.

Aan de slag met duurzaamheid

Ooit gehoord van de Duurzame Dinsdag-koffer? Deze wordt jaarlijks op 3 september overhandigd aan ons kabinet. De koffer zit vol met duurzame ideeën, afkomstig van mensen zoals jij en ik.

Onderbouw

Gebruik een koffer vol duurzame en niet-duurzame objecten om over duurzaamheid te praten met de kleuters. Bespreek samen waar de voorwerpen uit de koffer van gemaakt zijn en laat de kinderen op de wereldkaart of -bol aanwijzen waar ze mogelijk vandaan komen.

Middenbouw

Introduceer het probleem van vervuiling door fijnstof en leg uit welke voordelen duurzaam bouwen heeft voor ons milieu en onze wereld. Bouw met je leerlingen een maquette van een duurzaam gebouw of een duurzame wijk.

Bovenbouw

Werk met je leerlingen rondom het thema kleding een duurzaam idee uit dat in de Duurzame Dinsdag-koffer van de klas gaat. In de weken erna realiseer je samen de beste en vooral ook haalbare ideeën.

Heb je het over duurzame ontwikkeling, dan kan een mondiaal probleem als de plasticsoep aan de orde komen. We brengen het dan weer terug naar de lokale realiteit en kijken naar wat we zelf kunnen doen. Zo hebben onze leerlingen met de gemeente afgesproken dat zij op continue basis een stuk bosperceel achter onze school schoonhouden. De gemeente zorgt dan voor materieel.

**Paul Groot, directeur
De Enschedese
Schoolvereniging**

Lesidee 3: Kinderrechten

Wat hebben kinderen nodig om veilig en gezond op te groeien? Daar zijn afspraken over gemaakt in het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties.

Hierin is bijvoorbeeld opgenomen dat we op school kinderen moeten leren respect te hebben voor hun eigen identiteit, taal en waarden, maar ook voor andere culturen en het milieu. Met wereldburgerschapsonderwijs draagt jouw school bij aan de naleving van kinderrechten.

Aan de slag met kinderrechten

Leer kinderen over hun rechten, zodat ze voor zichzelf op kunnen komen.

Onderbouw

Laat de kinderen voorwerpen uit een mand pakken en bespreek samen of ze leuk, lekker en/of écht nodig zijn. Oftewel: wat is een kinderrecht? Een bal hoort bij het recht om te spelen; een lolly is wel lekker, maar geen kinderrecht.

Middenbouw

Sommige landen houden zich niet aan de afspraken, waardoor kinderen het moeilijk hebben. Bedenk samen

een actie om geld in te zamelen voor een organisatie die kinderen helpt, zoals Unicef of Edukans.

Bovenbouw

Zoek via eTwinning een partnerschool in Europa. Laat jouw leerlingen en hun leeftijdsgenootjes over de grens een strip maken van hun leukste dag van de week. Welke kinderrechten kwamen op deze dagen aan bod? Deel de meningen en ervaringen online!

Op onze scholen geven we Duits en Engels. Door uitwisselingen met Duitse partnerscholen communiceren onze kinderen in de buurtaal en doen ze kennis van ons buurland op. Dit jaar was er de uitwisseling met Duitse scholen in Alsdorf en Süsterseel. We gingen samen naar de technische hogeschool in Aken en deden in Kerkrade activiteiten in het Continium Discovery Center: onze kinderen in het Duits, de Duitse leerlingen in het Nederlands. Zo zochten we de verbinding tussen Duits, wetenschap en techniek op.

Maria Pastoor, directeur
Openbare Basisschool De Trampoline, RKBS De Opstap, Brunssum

Hoe helpen wij met wereldburgerschap op de basisschool?

- We verzamelen en delen goede voorbeelden.
- We bieden webinars aan.
- We geven informatie en advies.

Meer weten?

Meer weten? Neem contact met ons op of kijk op:

[www.nuffic.nl/
opleidingssectoren/primair-
onderwijs](http://www.nuffic.nl/opleidingssectoren/primair-onderwijs)

Nuffic Kortenaerkade 11 2518 AX Den Haag
Postbus 29777 2502 LT Den Haag
T 070 4260 260 www.nuffic.nl

Ga naar www.nuffic.nl/ccl voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.